

Tussentijdse rapportage 2007 leefbaarheid kleine kernen

Inleiding

De leefbaarheid in dorpen wordt bedreigd door het verdwijnen van voorzieningen. Niet alleen het aantal winkels en cafe's neemt gestaag af. Ook dorpshuizen en scholen hebben moeite het hoofd boven water te houden. Dorpsbewoners moeten verder weg om te halen wat ze nodig hebben en er is minder gelegenheid om elkaar in het dorp te ontmoeten.

De provincie heeft in de vorige collegeperiode (2004-2007) het project leefbaarheid kleine kernen opgepakt om te bezien of het voorzieningenniveau in dorpen kan worden verbeterd of, op zijn minst, kan worden behouden. Kernpunt is het betrekken van burgers bij de problemen in hun dorp in zogenaamde "bottom-up" processen vanuit de overtuiging dat hun probleemdefinities en hun oplossingsrichtingen bepalend zijn voor het welslagen van leefbaarheidsprojecten. Qua werkwijze is gekozen om als actieve ontwikkelingspartner van de gemeente op te treden. De provinciale financiële bijdragen worden daarbij als ontwikkelbudget voor de projecten aan gemeenten verstrekt op basis van uitvoeringsconvenanten.

Het project heeft in de uitvoering een doorloop tot 2010. Jaarlijks zal over het verloop worden gerapporteerd en zonodig zal de uitvoering worden bijgesteld.

Korte samenvatting van de periode eind 2004 – mei 2007

Op 16 december 2004 stemden provinciale staten in met het Uitvoeringsplan Leefbaarheid kleine kernen. Als eerste onderdeel van dit plan is een pilot project in de Lopikerwaard opgezet, waarmee ervaring is opgedaan met dit beleidsterrein en met een manier van werken waarin de provincie als ontwikkelingspartner van de gemeente optreedt.

-In september 2005 gingen de statencommissies ZCW en REG op basis van een voortgangsrapportage akkoord met het opzetten van leefbaarheidsprojecten elders in de provincie, waarbij bepaald werd dat 31/12 2005 als dead line zou gelden voor het indienen van projecten.

-Dat leidde in 2006 tot een totaalplan met daarin 23 projecten in 16 gemeenten, waarmee een budget van 2 miljoen euro voor dit beleidsonderdeel bestemd kon worden. Tevens werd een lijst met reserve projecten aangelegd die niet op tijd werden ingediend maar die op termijn wel kansrijk zijn. Op 15 mei 2006 zijn de staten akkoord gegaan met dit totaalplan.

-Op basis van een tussenevaluatie, een jaar later vastgesteld door provinciale staten (29 mei 2007), werd besloten nog enkele kansrijke projecten toe te voegen aan dit totaalplan.

-Daarmee is totaal uitgekomen op 26 kleine kernprojecten in 17 gemeenten. Het totale budget steeg tot 2.348.000 euro. Inmiddels zijn met alle gemeenten (behoudens ten aanzien van enkele dit jaar toegevoegde projecten) uitvoeringsconvenanten afgesloten.

Rapportage periode mei 2007- december 2007.

Bij het schrijven van de tussenevaluatie (eind 2006) was de verwachting en ook de toezegging aan de staten dat we 1 oktober 2007 niet alleen precies zouden weten wat we gingen doen in/met de kleine kernprojecten, maar ook wat het zou kosten en wie zouden meefinancieren. Uit de bijgevoegde beschrijving van de afzonderlijke projecten komt naar voren, dat die verwachting maar in zeer beperkte mate uitkomt. Er is zeker vooruitgang geboekt en in een

aantal gevallen is er wel degelijk een onderbouwd en financieel gedekt projectplan voorhanden. Maar in de meeste gevallen was deze verplichting tot een complete projectverantwoording thans nog een stap te ver. De algemene indruk is, dat het ingewikkelde en langdurig processen blijken te zijn om te komen tot precieze projectdefinities met daaraan gekoppelde begrotingen en dekkingsoverzichten.

De belangrijkste reden hiervoor is dat de gekozen insteek tijd, tijd en nog eens tijd kost. Het kost tijd om in een kleine kern met de burgers en vertegenwoordigers van voorzieningen consensus te krijgen over oplossingsrichtingen die bijdragen aan de leefbaarheid en die qua haalbaarheid kansrijk zijn. Het kost tijd om de afstemming tussen gemeente en provincie als ontwikkelingspartners optimaal vorm te geven. Het kost tijd om lokaal gemeentelijk politiek draagvlak te vinden voor gekozen oplossingsrichtingen of daaraan verwante varianten. Het kost daarbij ook tijd om de formele procedures te doorlopen. En het kost tijd om financiering te vinden voor de uitvoering van plannen/projecten. Zeker als derden, met name gemeenten, hier nog niet voor gereserveerd hadden.

Daar staat tegenover dat overal wel zaken in beweging zijn gezet; mensen zijn met elkaar over dorpsproblemen gaan praten en zijn betrokken geraakt bij het formuleren van oplossingsrichtingen. Dorpsraden zijn of worden opgericht. De begrippen leefbaarheid en sociale cohesie zijn allengs meer gaan leven voor dorpsbewoners. Er is al met al een beweging op gang gekomen in dorpen leidend tot meer bewustwording en geloof in eigen identiteit en kracht.

De provincie heeft zeker invloed gehad op het in gang komen van die beweging. Ook bij gemeenten zelf zie je de ontwikkeling dat de kleine kernen allengs meer aandacht en waardering krijgen. Naast de door de provincie mede-geïnitieerde projecten is er een groeiend besef dat het van wezenlijk belang is voor een gemeente dat ook inwoners van kleine kernen het gevoel hebben er volwaardig bij te horen. Maar ook is het inzicht gerijpt dat kleine kernen een bijdrage leveren aan de inkomsten in een gemeente doordat ze bv. de recreatieve poort vormen naar een landschappelijk waardevol buitengebied. En, niet te vergeten, op zich vormen sommige kleine kernen al een interessant reisdoel.

Hoewel het, gelet op de gegeven randvoorwaarden, formeel gezien, mogelijk is, de toegezegde bijdrage in een aantal gevallen in te trekken, hebben wij daartoe niet besloten. Wij pleiten voor een genuanceerde benadering waarbij onderscheid gemaakt wordt tussen twee categorieën projecten.

In de eerste categorie gaat het om projecten waarvan uitvoering zeer waarschijnlijk tot nagenoeg zeker is.

In de tweede categorie gaat het om projecten waarbij realisatie nog tamelijk onzeker is en/of waarbij nog weinig stappen genomen zijn om tot uitvoering te komen. Ook kan het zijn dat door een te beperkte opzet (renovatie of nieuwbouw wegens achterstallig onderhoud zonder functieverbreding) geen of slechts een beperkte provinciale bijdrage geboden is. Voor beide categorieën geldt dat jaarlijks de voortgang gemonitord moet worden (ijkpunt: 1 oktober) en dat onvoldoende voortgang aanleiding kan zijn om het project te beëindigen. Voor projecten uit de 2^e categorie is dat thans het geval en wij stellen voor die projecten per 1 oktober 2008 te beëindigen tenzij voor die tijd alsnog aanzienlijke voortgang geboekt is. Het kan ook zijn dat de toegezegde bijdrage op dat moment neerwaarts wordt bijgesteld. De betreffende gemeenten zullen hiervan op de hoogte worden gesteld. De gemeenten waar dat speelt zijn : de Bilt (tav Westbroek), Houten (tav Schalkwijk) , Lopik (tav Benschop), Montfoort (tav Linschoten) , Woerden (tav Zegveld/Kamerik) , Zeist (tav Austerlitz) .

Projecten uit de eerste categorie, daar waar nu voldoende voortgang is geboekt, worden op 1 oktober 2008 ook tegen het licht gehouden en als er alsdan stagnatie is, kan besloten worden die projecten een jaar later (1 oktober 2009) te beëindigen, tenzij voor die tijd alsnog aanzienlijke voortgang is geboekt.

In de bijlage wordt per project een uitgebreide beschrijving van de stand van zaken gegeven. De inzet is er op gericht om alle projecten per 1 oktober 2010 geheel uitgevoerd te hebben.

Nieuwe ontwikkelingen.

-Nieuwe leefbaarheidsprojecten ?

Tegenover projecten die minder provinciaal geld vragen dan begroot staan ook mogelijke nieuwe, thans nog weinig uitgewerkte, leefbaarheidsprojecten. Eind 2008 is het moment is ook die balans op te maken en te bezien of eventueel overschietende middelen voor nieuwe leefbaarheidsprojecten kunnen worden ingezet.

-Raakvlakken met andere terreinen en beleidsvoornemens

+zorgsuper. Geïnspireerd door voorbeelden uit Friesland hebben we in de provincie het concept van de "zorgsuper" in een kleine kern geïntroduceerd. Het gaat hierbij om het laten werken van mensen met een beperking in een winkelvoorziening.

In dit concept snijdt het mes aan twee kanten: voor mensen met een beperking een nieuwe, interessante vorm van werk of dagbesteding. Voor de winkelier extra inkomsten vanuit zorg zodat het economisch draagvlak voor de winkelvoorziening vergroot wordt. In Langbroek wordt door een gezamenlijke inspanning van de lokale ondernemers, spar nederland, de gemeente Wijk bij Duurstede, de lokale woningcorporatie, de stichting Reinaerde en de provincie binnenkort waarschijnlijk de eerste zorgsuper van de provincie geopend.

+breedband: het is een grote kans om met hoogwaardige ict verbindingen voorzieningen in dorpen te behouden die anders zouden verdwijnen, cq al verdwenen zijn. Denk aan winkels, zorg, medische consultatie, bankzaken etc op afstand. Denk aan combinaties van mediatheek en vernieuwing van bibliotheekfuncties. In het westelijke weidegebied wordt op initiatief van de provincie een groot project voorbereid, dat nieuwe impulsen kan geven aan dorpshuizen en andere voorzieningen. De SUW gemeenten (inclusief de gemeente Maarssen) hebben het initiatief omarmd.

+mini cultuurhuizen. De schaal en de benodigde investeringen voor een volwaardig cultuurhuis met een volwaardige bibliotheekvestiging staan niet in verhouding tot de aard en schaal van een kleine kern. Maar ook in de kleine kern zijn potentiële ontmoetingsplekken die bedreigd worden maar ook kansen bieden. Denk aan scholen die moet verbreden met tenminste naschoolse opvang, denk aan dorpshuizen die moeten vernieuwen om te overleven. (zie ook breedband). Nieuw beleid wordt hier binnenkort voor vastgesteld.

+de dorpen vormen vaak de poort naar het omringende landschap. Er valt nog heel wat te winnen aan het versterken van die functie; er ligt een aanzienlijk economisch belang in het goed "vermarkten" van die functie en het versterken van de relatie stad en platteland. Ook vanuit het brede kader van de Agenda Vitaal Platteland (en Platteland in Ontwikkeling) wordt gekeken naar leefbaarheid en alles wat daarmee samenhangt.

+Leefbaarheid gaat over beleven, bewustwording van de eigen waarden en eigen krachten en daarmee ook als voorbeeld dienend. Via Alleato ondersteunen we de Utrechtse vereniging van kleine kernen en dorpsraden in ontwikkeling. Daarnaast nemen we ons voor om een schooluitwisseling op te laten zetten door Alleato: Laat kinderen uit de stad maar eens een weekje meedraaien met een gemiddelde dorpschool en laat kinderen uit een dorp maar eens naar de stad gaan onder het motto: "jouw klas-mijn klas". Dit zou bv kunnen plaatsvinden in het kader van een soort "jumelage" tussen een stadswijk en een dorp.

februari 2008.